

جمهوری اسلامی ایران

موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

شماره استاندارد ایران

2890

ویژگیها و روشهای آزمون مواد قالب گیری کاپاوند (استنس) مورد مصرف در
دندانپزشکی

چاپ اول

موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران تنها سازمانی است در ایران که بر طبق
قانون میتواند استاندارد رسمی فرآوردهها را تعیین و تدوین و اجرای آنها را با کسب
موافقت شورای عالی استاندارد اجباری اعلام نماید. وظایف و هدفهای موسسه عبارتست
از:

(تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی - انجام تحقیقات بمنظور تدوین استاندارد بالا
بردن کیفیت کالاهای داخلی، کمک به بهبود روشهای تولید و افزایش کارائی صنایع در
جهت خودکفائی کشور - ترویج استانداردهای ملی - نظارت بر اجرای استانداردهای
اجباری - کنترل کیفی کالاهای صادراتی مشمول استاندارد اجباری و جلوگیری از
صدور کالاهای نامرغوب بمنظور فراهم نمودن امکانات رقابت با کالاهای مشابه خارجی

و حفظ بازارهای بین المللی کنترل کیفی کالاهای وارداتی مشمول استاندارد اجباری بمنظور حمایت از مصرف کنندگان و تولیدکنندگان داخلی و جلوگیری از ورود کالاهای نامرغوب خارجی راهنمایی علمی و فنی تولیدکنندگان، توزیع کنندگان و مصرف کنندگان - مطالعه و تحقیق درباره روشهای تولید، نگهداری، بسته بندی و ترابری کالاهای مختلف - ترویج سیستم متریک و کالیبراسیون وسایل سنجش - آزمایش و تطبیق نمونه کالاها با استانداردهای مربوط، اعلام مشخصات و اظهارنظر مقایسه ای و صدور گواهینامه های لازم).

موسسه استاندارد از اعضاء سازمان بین المللی استاندارد میباشد و لذا در اجرای وظایف خود هم از آخرین پیشرفتهای علمی و فنی و صنعتی جهان استفاده مینماید و هم شرایط کلی و نیازمندیهای خاص کشور را مورد توجه قرار میدهد. اجرای استانداردهای ملی ایران بنفع تمام مردم و اقتصاد کشور است و باعث افزایش صادرات و فروش داخلی و تأمین ایمنی و بهداشت مصرف کنندگان و صرفه جوئی در وقت و هزینهها و در نتیجه موجب افزایش درآمد ملی و رفاه عمومی و کاهش قیمتها میشود.

کمیسیون استاندارد مواد دندانپزشکی

رئیس		
گل پرور - محمدتقی	دکتر دندانپزشک	دانشکده دندانپزشکی - دانشگاه تهران
اعضاء		
احمدی - مهدی	مهندس متالورژ	دانشگاه صنعتی امیرکبیر
اسفندیاری - عزت	دکتر داروساز	دفتر کل آزمایشگاههای کنترل دارو و غذا وزارت بهداشت , درمان و آموزش پزشکی
پسیان جاوید - اردشیر	مهندس پزشک	سازمان پژوهشهای عملی و صنعتی ایران
شوکت بخش - رحمان	دندانپزشک و متخصص ارتودونسی	دانشکده دندانپزشکی - دانشگاه شهید بهشتی
شیخی -	مهندس شیمی	آزمایشگاه مرکزی گمرک

گوهری - علی	فوق لیسانس مدیریت بازرگانی	سازمان تولیدی پارس دندان
میرلوحی -	دکتر دندانپزشک و متخصص	بهداری نیروی زمینی
منوچهر	آسیب شناسی دهان	
میرزاییگی -	فوق لیسانس زبان شناسی و	مرکز نشر دانشگاهی
جهانشاه	فیزیک	
ممقانیان -	متخصص فنی	موسسه فنی و تحقیقاتی ممقانیان
احمد		
نوید -	لیسانس شیمی	دانشگاه صنعتی امیرکبیر - آزمایشگاه متالورژی و علم
کیومرث		مواد
یزدانی - علی	دندانپزشک و متخصص ترمیمی	دانشکده دندانپزشکی - دانشگاه شهید بهشتی
	و مواد دندان	

دبیر

آریانت - عفت   دکتر داروساز   مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

فهرست مطالب

ویژگیها و روشهای آزمون مواد قالبگیری

هدف و دامنه کاربرد

طبقه‌بندی

ویژگیهای الزامی

نمونه‌برداری - بازرسی

آزمونهای فیزیکی

بسته‌بندی و عرضه

بسمه تعالی

پیشگفتار

استاندارد ویژگیها و روشهای آزمون مواد قالبگیری کامپاوند (استنس) مورد مصرف

در دندانپزشکی که بوسیله کمیسیون فنی مواد دندانپزشکی تهیه و تدوین شده و در

هفتمین کمیته ملی استاندارد دندانپزشکی مورخ 67/3/31 مورد تأیید قرار گرفته ، اینک باستناد ماده یک قانون مواد الحاقی به قانون تأسیس مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب آذر ماه 1349 بعنوان استاندارد رسمی ایران منتشر میگردد . برای حفظ همگامی و هماهنگی با پیشرفتهای ملی و جهانی در زمینه صنایع و علوم ، استانداردهای ایران در مواقع لزوم مورد تجدیدنظر قرار خواهند گرفت و هرگونه پیشنهادی که برای اصلاح یا تکمیل این استانداردها برسد در هنگام تجدیدنظر در کمیسیون فنی مربوط مورد توجه واقع خواهد شد . بنابراین برای مراجعه به استانداردهای ایران باید همواره از آخرین چاپ و تجدیدنظر آنها استفاده نمود .

در تهیه و تدوین این استاندارد سعی شده است که ضمن توجه به شرایط موجود و نیازهای جامعه حتیالمقدور بین این استاندارد و استاندارد کشورهای صنعتی و پیشرفته هماهنگی ایجاد شود .

لذا با بررسی امکانات و مهارتهای موجود و اجرای آزمایشهای لازم این استاندارد با استفاده از منبع زیر تهیه گردیده است :

1 - استاندارد جامعه دندانپزشکان آمریکا به شماره 3 سال 1964
1- American dental association specification No 3. 1964

ویژگیها و روشهای آزمون مواد قالبگیری کامپاوند¹ (استنس)

مورد مصرف در دندانپزشکی

1 - هدف و دامنه کاربرد

هدف از تدوین این استاندارد تعیین ویژگیها و روشهای آزمون کامپاوندهای دندانپزشکی است که در ایران اصطلاحاً به استنس معروفاند این مواد ترموپلاستیک هستند و در دمای چند درجه بالاتر از دمای دهان نرم و در اثر سرد شدن سخت و شکننده میشوند .

2 - طبقه بندی

1-2- انواع :

در این استاندارد کامپاوندهای دندانپزشکی به دو نوع تقسیم میشوند :

نوع 1 - کامپاوندهای مخصوص قالبگیری .

3 - ویژگیهای الزامی

3-1- مواد

3-1-1- نوع 1 - این نوع کامپاوند باید از موادی که برای گرفتن قالب از حفره دهان مناسب است تهیه شود .

نوع 2 - این نوع کامپاوند باید از موادی انتخاب شود که قاشقک ساخته شده از آنها برای استفاده در حفره دهان مناسب است تهیه شود .

3-2- ویژگیهای عمومی

کامپاوند دندانپزشکی باید دارای خواص عمومی زیر را باشد :

3-2-1- کاملاً همگن باشد

3-2-2- بر اثر حرارت شعله سطح آن صاف و براق شود .

3-2-3- پس از تراش در دمای محیط لبه‌های آن صاف و محکم باشد .

3-3- ویژگیهای اختصاصی

3-3-1- سیلان³ کامپاوند نوع 1:

3-3-1-1- در دمای 37 درجه سلسیوس سیلان کامپاوند نوع یک نباید بیش از 6 درصد باشد .

3-3-1-2- در دمای 45 درجه سلسیوس سیلان کامپاوند نوع یک نباید کمتر از 85 درصد باشد .

3-3-2- سیلان کامپاوند نوع 2:

3-3-2-1- در دمای 37 درجه سلسیوس سیلان کامپاوند نوع دو نباید بیش از 2 درصد باشد .

3-3-2-2- در دمای 45 درجه سلسیوس سیلان کامپاوند نوع دو نباید از 70 درصد کمتر و از 85 درصد بیشتر باشد .

3-3-3- توانائی ثبت جزئیات (دقت قالبگیری⁴)

3-3-3-1- کامپوندهای نوع یک باید بتوانند از سطح صفحه آزمون (شکل 1) مطابق بند (5-3-2) در دمای 45 درجه سلسیوس قالب بگیرد .

3-3-4- دستور کاربرد :

همراه هر بسته کامپاوند باید دستور کاربردی شامل روش نرم کردن ، دمای کاربرد و منحنی یا اطلاعاتی که نشان دهنده انقباض کامپاوند در دمای از 40 تا 120 درجه سلسیوس باشد ارائه شود .

4 - نمونه‌برداری - بازرسی

4-1- نمونه برداری :

برای انجام آزمونهای این استاندارد سه بسته یا تقریباً معادل 700 گرم از بسته کامپاوند باز نشده مورد نظر باید مطابق استاندارد شماره ... ایران⁵ نمونه برداری شود .

4-2- بازرسی

برای حصول اطمینان از دارا بودن ویژگیهای ذکر شده در بندهای 3-1 , 3-2 , 3-3 , 4-1 , 6-2 باید از نمونهها بازبینی عینی بعمل آید .

5- آزمونهای فیزیکی

5-1- سیلان

5-1-1- تهیه آزمونها :

قطعاتی از کامپاوند را در یک بوته آهنی با گنجایش 50 میلیلیتر قرار دهید و بوته را در زیر یک لامپ 250 وات مادون قرمز و بفاصله 130 میلیمتری از آن بگذارید . کامپاوند را تا دمای 5 ± 75 درجه سلسیوس حرارت دهید تا کاملاً ذوب شود (دمای کامپاوند را با استفاده از یک دماسنج کنترل کنید) .

کامپاوند مذاب را در قالب شکل (2) بریزید . قالب یک صفحه مسطح از جنس فولاد زنگ نزن به ضخامت 6 میلیمتر است که در آن 4 سوراخ به قطر 10 میلیمتر وجود دارد . قبل از ریختن کامپاوند در قالب ، باید قالب را تا دمای 5 ± 55 درجه سلسیوس گرم کنید ، سپس آن را روی یک صفحه شیشه‌ای به طول 152، عرض 76 و ضخامت 19 میلیمتر قرار دهید . دمای صفحه شیشه‌ای نیز باید 5 ± 55 درجه سلسیوس باشد . پس از اینکه قالب کاملاً پر شد ، یک صفحه شیشه‌ای دیگر را با یک ورقه نازک آلومینیومی بپوشانید (در صورتیکه ورقه نازک آلومینیومی وجود نداشته باشد میتوان از اسپری سیلیکون برای جلوگیری از چسبیدن کامپاوند به شیشه استفاده کنید) و تا دمای 5 ± 55 درجه سلسیوس گرم کنید و آن را روی قالب بگذارید . آنگاه وزنه 9000 گرمی را به مدت ده دقیقه روی صفحه شیشه‌ای فوقانی قرار دهید . سپس مجموعه قالب و صفحات شیشه‌ای را در داخل آبی که دمای 10 درجه سلسیوس است قرار دهید و بگذارید 10 دقیقه در آب بماند . صفحه شیشه‌ای فوقانی را از قالب جدا کنید و اضافات کامپاوند را بتراشید .

هنگام تراشیدن اضافات کامپاوند سطح فوقانی قالب را بعنوان مبنأ در نظر بگیرید . سپس با زدن ضربات ملایم به جداره قالب آن را از صفحه شیشه‌ای جدا کنید و قالب را در آب 10 درجه سلسیوس به مدت 10 دقیقه سرد کنید تا آزمونها از قالب جدا شوند . قبل از آزمون ، آزمونها را به مدت 24 ساعت در دمای 2 ± 23 درجه سلسیوس نگهداری کنید .

5-1-2- روش آزمون

طول اولیه هر آزمون را به کمک یک میکرومتر اندازه بگیرید ، اندازگیری طول آزمون را در چهار نقطه مختلف از دو سطح قاعده و یک بار در مرکز انجام دهید و میانگین پنج بار اندازگیری را با تقریب 0/005 میلیمتر یادداشت کنید .

آزمون و دستگاه سنجش سیلان (شکل 3) را در حمام آب قرار دهید و در این حال آن را از 20 دقیقه قبل از آزمون در دمای تعیین شده برای آزمون نگهداری کنید .

دستگاه سنجش سیلان مطابق شکل شامل وزنه A, محور عایق حرارت B, و صفحه برنجی C است . کل وزن این سه قسمت رویهم در هوا باید 2000 گرم باشد . وزنه A باید حداقل 75 میلیمتر از صفحه برنجی C فاصله داشته باشد و محور B نیز باید از جنس لاستیک سخت یا ماده دیگری با رسانایی گرمایی ناچیز انتخاب شود تا افت حرارتی آزمون به حداقل برسد . قطر صفحه برنجی C که در تماس با آزمون قرار خواهد گرفت نباید از 51 میلیمتر کمتر و ضخامت آن نباید از 6/5 میلیمتر بیشتر باشد . دمای آن باید با چنان دقتی کنترل شود که بیش از $\pm 0/1$ درجه سلسیوس با دمای ذکر شده تفاوت داشته باشد .

در محل دو قاعده آزمون که در تماس با دستگاه قرار خواهد گرفت یک ورقه نازک آلومینیومی غیرقابل نفوذ در مقابل آب قرار دهید . انتهای تحتانی آزمون باید (51 میلیمتر پائینتر از سطح آب باشد . آزمون باید به مدت 10 دقیقه به طور عمودی تحت تاثیر یک بار محوری 2000 گرمی قرار گیرد و سپس از دستگاه خارج و در دمای اطاق خنک شود . ورقه‌های نازک آلومینیومی را از آزمون جدا کنید و طول آزمون را اندازه بگیرید . سیلان آزمون عبارتست از درصد تغییر طول آزمون نسبت به طول اولیه . میزان سیلان در هر دما ، میانگین درصدهای حاصل از دو آزمون است که با دقت 0/1 درصد گزارش میشود .

5-2- توانائی ثبت جزئیات (دقت قالبگیری)

5-2-1- تهیه آزمون :

در این آزمون ، آزمون عبارتست از یک دیسک تهیه شده از کامپاوند مورد نظر به قطر 40 و ضخامت بین 4 تا 7 میلیمتر . کامپاوند باید قبلا در آب گرم قرار گیرد تا پس از نرم شدن ، دیسک مورد نظر از آن بریده شود . اگر ضخامت قطعات کامپاوند کمتر از 4 میلیمتر باشد ، ابتدا سطح دو قطعه از آن را به کمک شعله و با فشار دست بهم بچسبانید و سپس دیسک مورد نظر را از آن ببرید .

5-2-2- روش آزمون :

حمام آبی با دمای $\pm 45/1$ درجه سلسیوس تهیه کنید . یک صفحه مسطح (برای نگهداری آزمون در حمام آب ، در طول زمانی که دمای آزمون به میزان مورد نظر

برسد) یا یک بلوک⁶ آزمون مطابق شکل (1) و یک وزنه برنجی که قطر قاعده آن 50 میلیمتر و وزن آن در هوا 0 ± 5100 گرم باشد را داخل آب بگذارید و صبر کنید تا دمای آنها بدمای آب برسد . سطح آب ظرف باید 5 ± 30 میلیمتر بالاتر از سطح فوقانی بلوک آزمون باشد .

آزمونه را داخل آب روی صفحه مسطح نگهدارنده قرار دهید و 20 دقیقه بعد آن را به مرکز بلوک آزمون منتقل کنید . یک ورق نازک آلومینیومی غیرقابل نفوذ در برابر آب روی آزمونه قرار دهید و وزنه را نیز بر روی آن بگذارید ، ده دقیقه بعد وزنه را بردارید ، آزمونه و بلوک آزمون را از آب خارج کنید و آنها را تا دمای 10 درجه سلسیوس خنک و از یکدیگر جدا کنید .

با چشم غیرمسلح دقت قالبگیری کامپاوند را مشاهده کنید . اثر لبه‌های تیز شیار بزرگ بلوک آزمون (شکل 1 - B) باید دقیقا و اثر شیار کوچکتر (شکل 1 - C) باید حداقل در طول سی میلیمتر به طور کامل روی آزمونه منعکس شده باشد .

6- بستهبندی و عرضه

6-1- بستهبندی :

کامپاوند مورد آزمون باید در بستهبندیهای مناسب تجارتي بنحوی عرضه شود که صفحات کامپاوند به یکدیگر نچسبد .

6-2- علامتگذاری :

6-2-1- شماره سری ساخت :

روی هر بسته باید ارقام یا ترکیبی از حروف و ارقام که نشان دهنده سری ساخت آن است نوشته شده باشد .

6-2-2- تاریخ ساخت :

تاریخ ساخت بر حسب ماه و سال باید به طور جداگانه و یا به صورت جزئی از شماره سری ساخت روی هر بسته نوشته شده باشد .

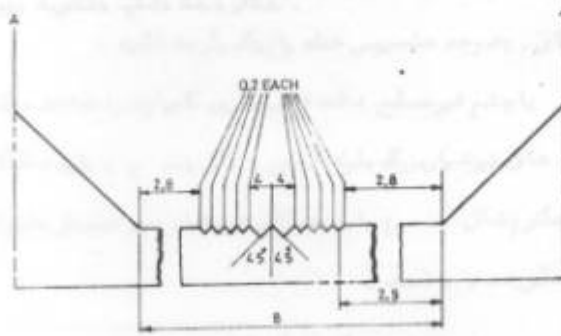
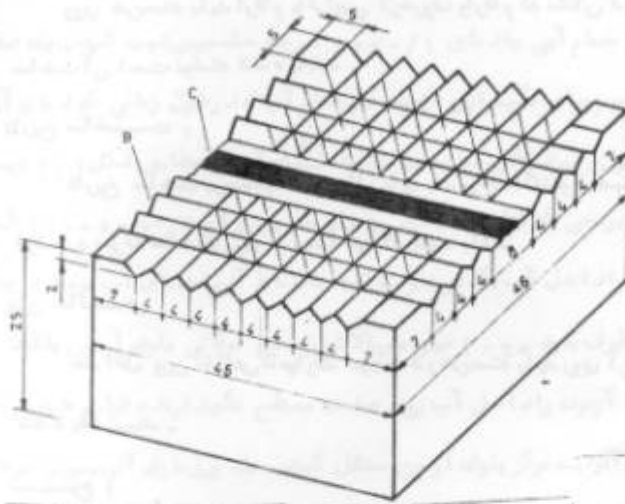
6-2-3- وزن خالص :

حداقل وزن خالص کامپاوند موجود در هر بسته باید روی آن نوشته شده باشد .

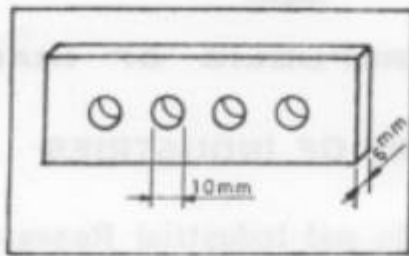
6-2-4- نوع :

نوع کامپاوند بر اساس طبقه‌بندی ذکر شده در این استاندارد (2-1) باید روی هر بسته نوشته شده باشد .

شکل ۱- بلوک آرمون توانایی ثبت جزئیات - تمام ابعاد بر حسب میلی متر می باشد - زاویه ۹۰ درجه
 باستانی زوایای انحنایی سطح صاف که ۵۰ درجه است - دقت ابعاد ۰/۰۲ می باشد

شکل ۱- قالب مخصوص تهیه آزمون های سیلان

شکل ۲- دستگاه متعرجر سیلان پس از وزن B محصور C صفحه برنجی

Impression Compound-1

Tray-2

Flow-3

imprassion Test-4

5- در دست تهیه است

Block-6

ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN

Institute of Standards and Industrial Research of Iran

ISIRI NUMBER

2890

Specification and test methods for dental limpression eompond

1st Edition